

CIRKVI A ICH VPLYV NA ŽIVOT PERIFÉRIÍ ŠTÁTU V PRVEJ POLOVICI 20. STOROČIA

Prešov, 24. – 25. október 2023

Ján DŽUJKO

*Dr. h. c. prof. Dr. Karl Schwarz s plaketou Slovenskej historickej spoločnosti SAV a prof. PhDr. Peter Švorc, CSc.
Foto: Ján Džujko*

Koncom októbra 2023 sa na pôde Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity (FF PU) v Prešove konala medzinárodná vedecká konferencia *Cirkvi a ich vplyv na život periférií štátu v prvej polovici 20. storočia*. Organizačne sa na tomto vedeckom podujatí podieľal Inštitút histórie FF PU v Prešove, Slovenská historická spoločnosť (SHS) pri Slovenskej akadémii vied v Bratislave a Historická spoločnosť kráľovského mesta Prešov.

Po otvorení konferencie odznelo laudácao na prof. Dr. Karla Schwarza, Dr. h. c. Prešovskej univerzity v Prešove, ktorému v roku 2022 SHS udelila svoju plaketu za mimoriadny prínos k výskumu slovenských dejín v zahraničí. Plaketu SHS prof. K. Schwarzovi z Viedenskej univerzity v Rakúsku odovzdal člen výboru a bývalý podpredseda SHS prof. PhDr. Peter Švorc, CSc. Prof. K. Schwarz poďakoval v sloven-

sky prednesenom prejave SHS za toto významné ocenenie a poznamenal, že do tlače pripravuje knihu pozostávajúcu zo súboru štúdií z cirkevných dejín Slovenska, ktorú by chcel venovať SHS pri SAV v Bratislave ako prejav svojej úcty a vďaky. Zásluha K. Schwarza spočívala v priblížení slovenských dejín, a teda aj Slovenska, rakúskemu, resp. nemecky hovoriacemu čitateľovi, ale aj v podnietení komplexnejšieho výskumu dejín evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku u nás doma.

Ocenený historik Karl Schwarz následne svojím príspevkom *Cirkevno-politický vývoj v prvej Československej republike začal rokovanie konferencie*. Po ňom predniesli svoje referáty Peter Zubko – *Kľúčové postoje a rozhodnutia košických biskupov k národnostným a spoločenským témam prvej polovice 20. storočia*; Jaroslav Coranič – *Aktivity československých štátnych orgánov v procese menovania gréckokatolíckych biskupov v Československu v 20. rokoch 20. storočia*; Peter Švorc – *Gréckokatolícky kňaz Nikolaj Beskid a jeho historické interpretácie dejín Rusínov na východnom Slovensku*; Peter Jambor – *Vplyv prvej svetovej vojny na život kléru a veriacich v Prešovskej eparchii*; Jakub Pátek – *„Es ist vollbracht“... cirkevné pomery v prvej polovici 20. storočia v priestore českonemeckého pohraničia na príklade farnosti Nakléřov*; Viktor Kičera – *Cirkev vs. ideológie: gréckokatolíci a štáty na území Podkarpatskej Rusi 1918 – 1945* a Lubica Harbulová – *Podiel Ruskej pravoslávnej misie v Ladomírovej na vývoji regiónu severovýchodného Slovenska (1923 – 1944)*.

Online sa s účastníkmi podujatia spojili a príspevky predniesli aj Jurij Danilec – *Jurisdikčné spory v pravoslávnom prostredí na Podkarpatskej Rusi v roku 1927* a Serhij Šumylo – *Úloha prisťahovalcov zo Zakarpatska pri zachovaní kláštora Panteleimon na hore Athos*.

Nasledujúci deň konferencie so svojimi príspevkami vystúpili: Ján Džujko – *Náboženská tlač na východnom Slovensku v rokoch 1939 – 1945*; Luciána Hoptová – *Pôsobenie pravoslávneho kňaza Alexeja Omeljanoviča na východnom Slovensku*; Marcela Domenová – *SEM Jednota Mateja Bahila v Prešove* (spolková činnosť a konfesijné pomery v prostredí stredných škôl v 1. polovici 20. storočia), Silvia Lörinčíková – *Vývoj Rožňavskej diecézy po vzniku Československej republiky*; Nadežda Jurčišinová – *Okolnosti založenia diecézneho domu Augustineum v Bardejovských Kúpeľoch v roku 1932*; Peter Kovaľ – *Podiel cirkvi na zdravotnej starostlivosti periferie – Rímskokatolícka nemocnica Dr. Kóša-Schoppera v Rožňave*.

Vďaka uvedeným aktívnym účastníkom konferencie, ktorí na nej vystúpili so svojimi príspevkami sa podarilo zmapovať postoje jednotlivých cirkví k novému štátu na jeho periférnom území, ako aj to akú úlohu tu cirkvi a cirkevné spoločenstvá zohrávali a priniesť tak nové vedecké poznatky k tejto problematike. Z tohto vedeckého podujatia realizovaného z dvoch grantových projektov (APVV 19-0058 Multietnicita a multikonfesionalita a ich vplyv na spoločenský, politický a kultúrny vývoj okrajových oblastí v prvej polovici 20. storočia na príklade východného Slovenska a Podkarpatskej Rusi; VEGA 1/0111/21 Rusíni, ich politická elita a medzivojnové Československo 1919 – 1939) plánujú jeho organizátori vydať aj konferenčný zborník.

Pohľad na účastníkov vedeckej konferencie. Foto: Ján Džujko